

ΠΑΪΖΕΛΙΟ...

Δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἀποδώσῃ καιεὶς κακὴν πρόθεσιν εἰς τὴν προσπάθειαν τοῦ νὰ ἐπιδεικνύωμεν κατὰ τὰς συζητήσεις μας γνώσεις πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἐπιχειρημάτων μας. Γνώσεις εἰλημμένους ἀπὸ τὰς ἐγκυκλοπαιδικὰς μελέτας, τὰς ὁποίας ἐκάμαμεν. Γνώσεις ἐπισήμους. Γνώμας μεγάλων ἀνδρῶν, πρὸ τῶν ὁποίων ὁ συζητητὴς μας δὲν δύναται νὰ φέρῃ καμμίαν ἀντίρρησην. Αἱ γνώσεις αὗται ὑποστηρίζουν τὰ ἐπιχειρήματά μας, καὶ ἡ συζήτησις φυσικὰ παύει, ἀφοῦ ὁ ἀκροατὴς μας μείνῃ μὲ τὸ στόμα ἀνοικτόν.

Ἄλλὰ, συμβαίνει κάποτε—διότι τὸ μνημονικὸν δὲν εἶνε κανὲν βιβλίον τυπωμένον—αἱ γνώσεις τὰς ὁποίας προβάλλομεν, νὰ μὴ εἶνε ὅπως τὰς εἶδομεν, ὅπως τὰς ἀντελήφθημεν τότε, ὅταν τὰς ἀπεκτήσαμεν. Ὁ χρόνος νὰ τὰς ἠλλοίωσε, νὰ μετέβαλε τὰς λεπτομερείας τῶν, νὰ ἀφήρεσε κάποιαν ἔννοιαν συμπληρωματικὴν, νὰ διέστρεψεν ἴσως καὶ τὴν καθόλου ἔννοιαν. Ἡμεῖς, ἐν τούτοις, ἐν ᾗ θέρημ τῆς συζητήσεως, εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπικρατήσεως, τὰς ἐκφέρομεν ὅπως τὰς ἐνθυμούμεθα, καὶ τὰς ἐκφέρομεν μὲ ἐν κύρος, μὲ τὸ ὁποῖον οὔτε ὁ ἴδιος συγγραφεὺς θὰ εἶχε τὴν τόλμην νὰ παρουσιασθῇ. Ἢ πεποθήσῃς μας διὰ τὴν ἀκρίθειάν τῶν εἶνε ἀκλόνητος, καὶ ὁ πτωχὸς συζητητὴς μας κάμνει ὅ,τι καὶ εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν, δηλαδή, ὑποχωρεῖ διότι δὲν τοῦ ἐπιτρέπεται νὰ μᾶς ἀντικρούσῃ.

Καὶ ἐφ' ὅσον τὸ πρᾶγμα γίνεται ἀκουσίως, παθαίνει μὲν ὁ ἀκροατὴς μας—διότι στρεβλώνεται ἡ κρίσις του—δὲν εἴμεθα ὁμῶς καὶ ἡμεῖς ἐντελῶς ὑπεύθυνοι. Πταίει ἀπλῶς τὸ μνημονικὸν μας.

Ἄλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ—καὶ αὐτὸ θὰ ἦθελον νὰ τὸ ἐμάνθανεν ὅλος ὁ κόσμος, ὅλα ἐκεῖνα τὰ θύματα τὰ ὁποῖα στεναίχουν διαρκῶς—διὰ νὰ ἐπικρατήσωμεν, προβαίνομεν εἰς μίαν πρᾶξιν ὄχι πολὺ ἔντιμον. "Ἄν θέλετε, πρᾶξιν ἐγκληματικὴν. Χωρὶς κανὲν δικαίωμα, μεταβάλλομεν τὴν ἱστορίαν. Μὲ ὅλην τὴν ἐλευθερίαν κανονίζομεν τὴν Δημιουργίαν. Μὲ τὴν μεγαλύτεραν εὐκολίαν ἀναποδογυρίζομεν τὸ σύμπαν. Διασπῶμεν τὴν λογικὴν. Διότι, ἐκεῖ, ἐν μιᾷ στιγμῇ καὶ μόνῃ, ἐν τῇ παραφορᾷ τῆς συζητήσεως, γεννῶμεν νέους συγγραφεῖς. Συγγραφεῖς ἀνυπάρχτους, τοὺς ὁποίους ἐμπνέομεν. Τοὺς φυτεύομεν εἰς τὸ κεφάλι πρωτοφανεῖς θεωρίας. Τοὺς ἐκδίδομεν τὰ βιβλία, καὶ ἐκ τῶν βιβλίων αὐτῶν ἀρῶμεθα τὰς γνώσεις, μὲ τὰς ὁποίας κατακεραυνοῦμεν τὸν ἀκροατὴν μας. Ἐκείθεν, πλέον, πλουτίζεται

ἡ καλλιτέχνια. Ἐκεῖθεν συντρέχεται ἡ ἐπιστήμη καὶ συμπληροῦται ἡ Ἱστορία.

Καὶ νὰ πῆ κανεὶς ὅτι στενοχωρούμεθα διὰ τοῦτο.

Ἀπολύτως.

Τὰς γνώσεις μας συνοδεύει μάλιστα καὶ μικρὸν χαμόγελον οἴκτου. Ἡ ἄνευ τύψεως ψυχραιμία μας κλείει τὸ στόμα τοῦ συζητητοῦ μας διὰ παντός, ὑπερήφανοι δὲ ἀπερχόμεθα διότι ἐγεννήσαμεν μίαν ἄτιμον ψευτιά. Καὶ τῆς ἰποίας τὸ βάρος δὲν ἠδυνήθημεν νὰ φέρωμεν. Τὸ ἐχαρίσαμεν ἀναιδέστατα εἰς τὸ μυαλόν, εἰς τὴν γραφίδα ἐνὸς μεγάλου! συγγραφέως ἀγνώστου, μηδέποτε ὑπάρξαντος, μηδέποτε ἰδόντος τὸ φῶς.

Καὶ τὸ θῦμα, ὁ ἀθῶος συζητητῆς μὴ δυνάμενος νὰ ἐξελέγξῃ, ἀπέργεται καὶ αὐτὸς μὲ χιλιάδας θαυμαστικά εἰς τὸ κεφάλι του, διὰ τὴν ἀπέραντον ἐγκυκλοπαιδείαν μας.

Δὲν ὑπάρχει θράσος, ἀναίδεια μεγαλειτέρα. Ἐγκλημα φρικωδέστερον. Πνευματικὴ δολοφονία ἀπαισιωτέρα.

Εἶμαι εἰς θέσιν ἐγὼ νὰ τὸ γνωρίζω αὐτὸ τὸ ἐγκλημα, διότι τὸ διέπραξα. Καὶ ἐτιμωρήθην ἄρκετὰ δι' αὐτό. Δὲν διστάζω ὅμως νὰ εἶπω ὅτι εἶνε καὶ κάπεια ὠφέλεια. Ἐκτοτε ἔμαθον πῶς νὰ προφυλάσσωμαι ἀπὸ τοὺς ἀναιδεῖς ἐγκυκλοπαιδικούς.

* * *

Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, ἡ τακτικὴ συντροφία μας ἀπηρτίζετο ἀπὸ δύο ἰατρούς, ἓνα ἐρασιτέχνη φιλόλογον, τὸν ὑποδιευθυντὴν τοῦ ἀγγλικῆς τηλεγραφεῖου καὶ ἐμέ. Συντροφία ἀχώριστος. Συναντωμένη τακτικώτατα πρὸ καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον καθ' ἑκάστην. Ἐπὶ καιρὸν πολὺν καὶ ἄνευ διακοπῆς. Εἰς τὸν περίπατον. Τὸ καφενεῖον. Παντοῦ. Μὲ θέματα πάντοτε νέα καὶ ἐνδιαφέροντα πρὸς συζήτησιν. Καὶ ὅπερ σπουδαιότερον καὶ χαρακτηριστικὸν διὰ μίαν συντροφίαν, ὑφίστατο ἕνας ἀμοιβαῖος σεβασμὸς πρὸς τὴν εἰδικότητα ἐκάστου τῶν μελῶν, ὁ ὁποῖος συνεκράτει καὶ τὸ ἐνδιαφέρον. Καὶ ἦσαν κάποιαι εἰδικότητες. Δηλαδή, ἐκ τῶν δύο ἰατρῶν ὁ εἰς εἶχε καταγίνει εἰς τὴν φιλοσοφίαν. Ὁ ἕτερος φυσιολογικὸς ἕως τὸ κόκκαλον. Ὁ ἐρασιτέχνης φιλόλογος φυσικὰ εἰς τὴν φιλολογίαν του. Ὁ ὑποδιευθυντῆς, ὡς ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός του, εἰς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας. Καὶ ἐγὼ ὡς ἐρασιτέχνης βιολινίστας, εἰς τὴν μουσικὴν. Χωρὶς δὲ ν' ἀνακηρυθῶμεν ἐπιστήμως εἰδικοί, ὅσακις παρουσιάζετο κάποιον ζήτημα—καὶ ὑπῆρχον διαρκῶς ζητήματα μέσα εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας—τὸν λόγον θὰ ἐλάβανεν ὁ καταγινόμενος, ὁ εἰδικιώτερος τέλος πάντων, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ θὰ ἱκανοποιεῖ τὰς τυχόν ἀντιρρήσεις ἢ μᾶλλον τὰς ἐρωτήσεις πρὸς μεγαλιέτερον διασαφήσιμόν, ἀνέπτυσ-

σεν ἡσύχως ἀλλὰ σοβαρῶς τὸ θέμα, καὶ ἔφερε τὴν λύσιν, ἣ ὅποια πάντοτε θὰ ἦτο ἱκανοποιητικὴ διὰ τοὺς ἀκρατάς.

Καὶ θὰ ἐβλόδιζον τὰ πράγματα, καὶ αἱ εἰδικότητες ἤρεμα ἐπὶ ἀρκετὸν ἀκόμη καιρὸν, ἐὰν ὅλως ἀποτόμως καὶ χωρὶς νὰ τὸ περιμένῃ κενεῖς, δὲν ἔπιπτεν ὡς ἄλλη βόμβα, ἣ μᾶλλον δὲν ἐσηκόνετο ὡς ἄλλη λεοντῆ ἣ φρικωδεστέρα τῶν ἀποκαλύψεων. Ὁ Παῖζέλιος! Ὁ Παῖζέλιος, ὁ ἵποιος, ἀφροῦ πρῶτον ἐκτύπησεν ἐμὲ θανασίμως εἰς τὴν κεφαλὴν, ἐστάθη ἱκανὸς νὰ διαλύσῃ ὀλόκληρον συντροφιάν. Νὰ ἐκμηδενίσῃ ὅλας ἐκείνας τὰς εἰδικότητας. Νὰ καταστρέψῃ τὰ σχέδια μιᾶς ἴσως δόξης. Νὰ μεταβάλῃ τὸ πᾶν εἰς τέφραν καὶ ἐρείπια. Καὶ μόνον ὑπεράνω αὐτῶν νὰ αἰωρῆται αὐτὸς αἰωνίως, διαρκῶς, μὲ τὴν ἀπειλητικὴν φυσιογνωμίαν του, ὁ στείρας τὴν ἑμφιβολίαν καὶ διὰ παντὸς τὴν ἐμπιστοσύνην καταστρέψας Παιζέλιος.

* * *

Εἰς τὴν παραλιακὴν Πλατείαν τῶν Τριῶν Συμμάχων ἔπαιζε Τρίο. Ἐκεῖ συνηθροίζοντο πολλοί. Εἰς ἓν ἀπομεμακρυσμένον τραπέζιον ἐκαθήμεθα καὶ ἡμεῖς διὰ νὰ ἀκούσωμεν ὁσάκις ἠθέλομεν τὴν μουσικὴν, καὶ νὰ συζητῶμεν ὁσάκις ἠθέλομεν νὰ μὴ μᾶς ἀκούουν οἱ ἄλλοι. Καὶ ἐκαθήμεθα ἐκεῖ μέχρις ἄρα καὶ πρῶτας σχεδόν. Ἡ ζέστη καὶ ἡ ἄρεξις πρὸς συζητητικὴν ὑπεβοήθουν τὸ εὐχάριστον ξενύχτι.

Μίαν νύκτα. Ἀπαισίαν νύκτα. Ἀποφράδα νύκτα. Ἐνῶ ἐμένομεν ἄρρωστοι, ἀκρωμένοι ἐνὸς ὥραίου τεμαχίου, ὁ εἰς τῶν ἰατρῶν, ὁ φιλοσοφοειατρὸς στρέφων πρὸς ἐμὲ μὲ ἐρωτᾷ.

— Δὲν μοῦ λές, Σπύρο, σὲ παρακαλῶ, ποῖος ἔθεσε τὰς βάσεις τῆς ἁρμονίας;

Δὲν γνωρίζω διατὶ ὁ φίλος ἰατρὸς ἔκαμεν αὐτὴν τὴν ἐρώτησιν. Ἐκείνο ποῦ εἰξεύρω, εἶνε ὅτι ἐγὼ δὲν ἤξευρον τί νὰ τοῦ ἀπαντήσω. Ἐὰν κάποτε ἐδιάβασα τὴν ἱστορίαν τῆς μουσικῆς, δὲν σημαίνει ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐνθυμῶμαι καὶ τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας τῆς. Νὰ ἐνθυμῶμαι, ὅλα καὶ αὐτὸν ἀκόμη, «τὸν θέσαντα τὰς βάσεις τῆς ἁρμονίας». Ἀλλ' ἐγὼ, εἴτε μοιραίως εἴτε φυσικά, ἤμην ὁ εἰδικὸς τῆς παρέας. Ἦμην ὁ μουσικὸς τῆς συντροφίης. Πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ μὴ εἶμαι εἰς θέσιν νὰ ἀπαντήσω;

Ἡ εἰδικότης εἶνε ἓν πολὺ βαρὺ φόρεμα, τὸ ἵποιον δὲν εἰμποροῦν νὰ φέρουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. Διὰ νὰ τὸ φέρουν, χρειάζονται δύο πράγματα: γνώσεις πολλὰς καὶ μνήμην ἀπέραντον. Ἐὰν δὲν ἔχουν αὐτά, πρέπει νὰ ἔχουν τοῦλάχιστον ἀναίδειαν.

— Ὁ Παῖζέλιο, γιατίρὲ μου.

Ἡ ἀπάντησις ἐδόθη μὲ ἀφέλειαν. Ἡ λέξις ἦτο ξενική. Τὸ ὄνομα καθαρῶς ἰταλικόν. Ὁ Ἱατρός ἐπομένως ἔπρεπε νὰ ἰκανοποιηθῇ.

— Δηλαδή ;

— Τί δηλαδή ; Ὁ Παϊζέλιο ἔθεσε τὰς βάσεις τῆς ἁρμονίας. Δὲν ἔχει τίποτε ἄλλο.

— Καὶ πότε ὑπῆρξεν αὐτός ;

— Τὸν δωδέκατον... δέκατον τρίτον αἰῶνα. Ἡ εἰς τὸν τονισμὸν τῆς χρονολογίας ἐγαλαρώθη ὁ στόμφορ μου, ἢ ὁ ἱατρός ἦτο ἤδη ἀποφασισμένος νὰ κάμῃ κατὰ πρωτοφανὲς διὰ τὴν συντροφίαν, διότι τὸ βλέμμα του ἐγένετο διαπεραστικώτερον καὶ ἡ φυσιογνωμία του μετεβλήθη εἰς εἴρωνα.

— Μοῦ φαίνεται, ὅτι δὲν θυμᾶσαι καλά, Σπύρο. Ὁ Παϊζέλιο, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα στρεβλώνεις, ἔζησε μόλις πρὸ διακοσίων ἐτῶν, ἐνῶ πολὺ πρὸ αὐτοῦ θὰ ἐτέθησαν αἱ βάσεις τῆς ἁρμονίας. Ἄλλος Παϊζέλιο ἢ Παϊζέλιος, ὅπως τὸν προφέρεις σύ, δὲν ὑπῆρξε ποτέ.

— Καλὲ γιαντρέ, μὴ ἐπιμένῃς. Εἶνε ὅπως σοῦ λέω.

— Λοιπὸν δὲν εἶνε ὅπως λές.

Μοῦ ἐπεβάλλετο τὸ τελευταῖον κόλπον.

— Ἄφοῦ ἐπιμένεις, στοίχημα.

— Στοίχημα, φωνάζει ὁ δολοφόνος ἱατρός.

* * *

Τὸ ποσὸν τὸ ἀρκετὰ σεβαστόν, ἐπληρώθη εἰς τὸν ἱατρὸν τὴν ἐπομένην, ἀφοῦ ὁ 12ος καὶ 13ος αἰὼν ἐξηρσενήθησαν σπιθαμὴν πρὸς σπιθαμὴν ἀπὸ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς συντροφιάς, τὰ ὅποια οὐδὲ ἕγνος εὔρον Παϊζελίου τινός, οὐδὲ ὁμοιότητα καὶ ὀνόματος. Ἐπληρώθη ὁ ἱατρός, ἀφοῦ ἐπισήμως ἀπεδείχθη ὅτι τὰς βάσεις τῆς ἁρμονίας δὲν ἔθεσεν ὁ Παϊζέλιο μιὰ φορὰ πού δὲν ὑπῆρξε ποτέ. Ποῦ οὐδέποτε εἶδε τὸ φῶς.

Ἦτο γεγονός ἐπὶ ἀναμφισβήτητον ὅτι καμμιά μητέρα δὲν ἐγέννησε ταιαύτην μεγαλοφυΐαν καὶ μόνον ἡ ἰδική μου εἰδικότης ἔφερεν εἰς τὸν κόσμον αὐτὸ τὸ νόθον, διὰ τὸ ὅποιον ἡ τσέπη μου ἐπλήρωσε τόσον ἀκριβῶς, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ μου ὑπὸ τὴν εἰρωνεῖαν τῶν φίλων ὄλων εἶδον νὰ καταρρέῃ ἐν ὀλόκληρον εἰδικὸν οἰκοδόμημα.

Ὁ Παϊζέλιο τὸν ὅποιον ἐγέννησα ἐγὼ μὲ ἐφόνευσε. Μεῖ ἔστειλεν εἰς τὸν τάφον.

Ἐκτοτε, οὐδέποτε ὠμίλησα περὶ μουσικῆς, τοῦλάχιστον ἐνώπιον τῆς παλαιᾶς συντροφιάς μου. Δι' αὐτούς ἡ εἰδικότης μου ἀπωλέσθη διὰ παντὸς καὶ μόνον ἐξ αὐτῆς ἔμεινεν ἐν ὄπλον. διὰ τοῦ ὁποίου προφυλάσσομαι τώρα ἀπὸ τοὺς λοιποὺς Παϊζελιστάς τὸ μολυβάκι.

Ὅσάκις ἐγκυκλοπαιδικὸς ἀναφέρει ὄνομα συγγραφῆος ἀγνώστου εἰς ἐμέ, τὸν παρακαλῶ νὰ τὸ ἐπαναλάβῃ, διὰ νὰ τὸ σημειώσω. Αὐτὸς ἐννοεῖται ἀπαντᾷ ὅτι δὲν εἶνε βέβαιος περὶ τοῦ ὀνόματος, καὶ ἐγὼ ἀπλούτιστα σκέπτομαι ὅτι,

— «Ὁ φίλος θέλει νὰ παῖξῃ κι' αὐτὸς Παιζέλιο.»

Πάτραι

Δκ.

OUVERTURE ΕΙΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΣΤΑΔΙΟΝ

Πάτρα 25/10/1906.

Ἀγαπητέ μοι Θ...

..... κλπ.

Σὺ ἀσπάξομαι
Δ. Μ.

Υ. Γ. Ξέρεις, ὁ Μπ. τοῦ «Νεολόγου» θὰ ἐκδώσῃ φίλος Ἡμερολόγιον »φιλολογικὸν μὲ Πατραϊκὰ διάφορα.— Θὰ γράψουν οἱ γνωστοὶ καὶ θὰ »γίγῃ εὐμορφον αἰα Σκόκου. Τοῦ ὑπεσχέθην πῶς θὰ γράψῃς καὶ σὺ κάτι »τι. Εὐρὲ κανένα θεματάκι ἐλαφρὸν ἢ τίποτε ἐντυπώσεις ἀπ' αὐτοῦ καὶ »στειλὲ τό μου νὰ τοῦ δώσω. Σὲ εὐχαριστῶ ἐκ τῶν προτέρων, κλπ.»

— Καθὼς βλέπετε, ἦτο τὸ ὑστερόγραφον μιᾶς ἐπιστολῆς ἐνὸς φίλου μου ἐκ Πατρῶν.

Εἶχον πάντοτε μίαν παράδοξον ἀντιπάθειαν πρὸς τὰ ὑστερόγραφα καὶ θὰ σᾶς 'πῶ διατί' ἔχω τὴν ιδέαν ὅτι τὰ ὑστερόγραφα εἶνε μικρὰ, μικρὰ εὐ- »σχημοὶ προσάσεις ἢ μᾶλλον μικρὰ, μικρὰ ἐξηγουσιμὰ ψευματάκια.

Συμβαίνει, δηλαδὴ, τὸ ὑστερόγραφον μιᾶς ἐπιστολῆς νὰ εἶνε, πολλάκις, ὁ σκοπὸς ὅλης τῆς ἐπιστολῆς, ἀλλὰ ὁ γράφων, διότι θέλει νὰ δείξῃ ὅτι δὲν ἐνδιαφέρεται καὶ πολὺ διὰ τὸ ζήτημα περὶ οὗ τὸ ὑστερόγραφον, κάμνει τάχα πῶς ἐξέχασε κάτι τι καὶ ἐν ᾧ ἦτο ἔτοιμος νὰ κλείσῃ τὸν φάκελλον, ξαναρχίζει συνήθως ὑπὸ τὸν ἐξῆς τύπον : «'Αλήθεια», ἢ «ξέρεις» ἢ «ἤμουν ἔτοιμος νὰ κλείσω τὸν φάκελλον» καὶ ἐξακολουθεῖ εἰς 4-5 γραμμὰς λακωνικώτατα τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον ἦτο καὶ ὁ κύριος σκοπὸς τῆς ἐπιστολῆς.

Π. γ. προκειμένου νὰ ζητήσῃς ἀπὸ ἓνα φίλον σου μίαν χάριν ἢ μερικὰ